

## UTVRDA U SREDIŠNJEM DIJELU IVANŠČICE I DRUGA GRADITELJSKA BAŠTINA

Malo zagorsko selo Belec (469 stanovnika) smješteno je ispod južnih padina središnje Ivanščice i nalazi se 7 km sjeveroistočno od Zlatara. No u tom se naselju mogu pronaći izuzetno vrijedni ostaci sakralne i profane graditeljske baštine kojih se ne bi postidjele ni znatno veće sredine. Uostalom opće je uvjerenje da se stara crkva Sv. Jurja i sadašnja župna crkva u Belecima mogu svrstati među najvrijednije, najljepše i najbogatije primjerke graditeljske baštine i crkvenog inventara u sjeverozapadnoj Hrvatskoj.

Zamak Belecgrad građen je kao dio lanca utvrda na južnim obroncima najveće zagorske planine i smješten je približno 3 km sjevernije od sadašnjeg naselja na izdvojenom stjenovitom vrhu (po kojem je i ime dobio) visokom 580 m. Posebno su strme sjeverna i istočna padina brda na kojoj je utvrda izgrađena, a južne su tek neznatno blaže. Stoga je pristup ruševinama utvrde moguć jedino s nešto blaže zapadne strane.

U nizu je prikaza prošlosti zagorskih plemićkih zamkova Emilij Laszowski prvi obrađivao prošlost i ove utvrde. Iako za to nije imao povijesnih izvora koji bi upućivali na njegove prve vlasnike ili graditelje, ipak je zaključio da je izgrađena krajem 13. st. Pretpostavio je da je to bilo u vrijeme bana Henrika Gisingovca, iako je ostavio mogućnost da ju je gradio i češki kralj Otokar II., nakon što mu je 1270. Henrik predao Zagorje. Namjera mu je bila, pretpostavio je Laszowski, utvrđivanje novostečene granice i obrambeno ojačanje osvojenog prostora. Ipak ta pretpostavka i nije odveć vjerojatna jer vlast osvajača nije bila dugotrajna i Otokar je 1272. zaključio mir s kraljem Stjepanom. Tada su zagorski posjedi i utvrde ponovno vraćeni

### FORTRESS IN THE CENTRAL AREA OF IVANŠČICA AND OTHER ARCHITECTURAL HERITAGE

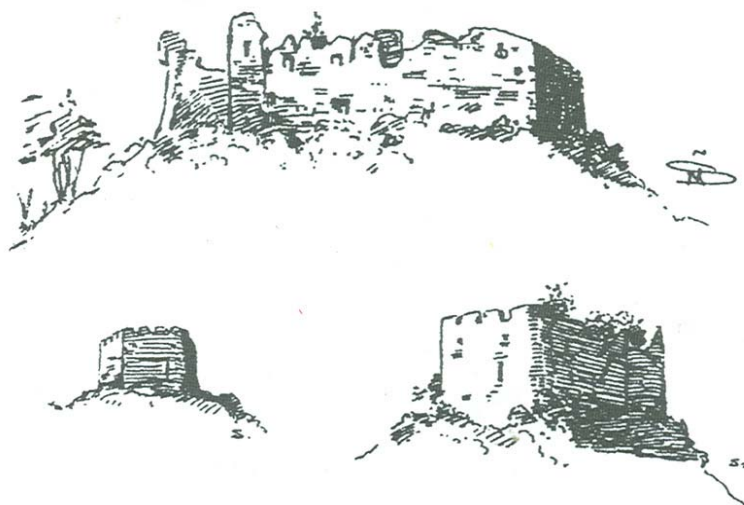
The Belec fortress is centrally positioned among southern foothills of Ivanščica, above the village bearing the same name. It was abandoned in the early 19th century and is currently in a relatively good condition, although the lack of maintenance has been taking its toll. It is perched on top of a rocky and highly inaccessible hill, and its plan view coincides harmoniously with the surrounding landscape. The fort is believed to be built in the 13th century, although the time of its construction can not accurately be dated without a thorough investigation. The fortification was owned by many noble families, and its last owners built the Belec castle in the nearby Selnica. Belec is well known for its churches, especially for its very old St. George Church and the parish church called Our Lady of the Snows Church which was built in the 17th century and is generally considered as the most beautiful and most richly decorated Baroque church in northern Croatia.

hrvatsko-ugarskom kralju i opet ih je dobio Henrik Gisingovac.

No jedna kasnija isprava iz 1330. kojom Henrikov unuk Petar Gisingovac (zapamćen po tome što je imao pridjevnik herceg) ima pravo na ubiranje prihoda gradova Krapine, Oštrca i Kostela "na granici Njemačke", a u kojoj se ne spominju ni Lohor (koji nesumnjivo postoji već 1249.), ni Belec, nego samo Oštrc koji se nalazi između njih, upućivala bi na to da u to vrijeme taj Gisingovac nije držao cijelo Zagorje. Može se pret-

postaviti da je već u to vrijeme Belec bio u posjedu Fridriha Celjskog, posebno zato što je četiri godine poslije štajerski maršal Herdegen Optujski presudio u parnici između Gisingovaca i Celjskih da se Belec mora vratiti Petru Gisingovcu. Iste se te godine u najstarijem popisu župa zagrebačke biskupije ispod Belecgrada prvi put spominje i župna crkva Sv. Jurja.

Herceg Petar Gisingovac bio je poznat po naprasnoj naravi i nasilničkom ponašanju. Tako je u povijesnim izvo-



Utvrda Belec s istoka, sjevera i sjeverozapada na crtežu Branka Šenoa

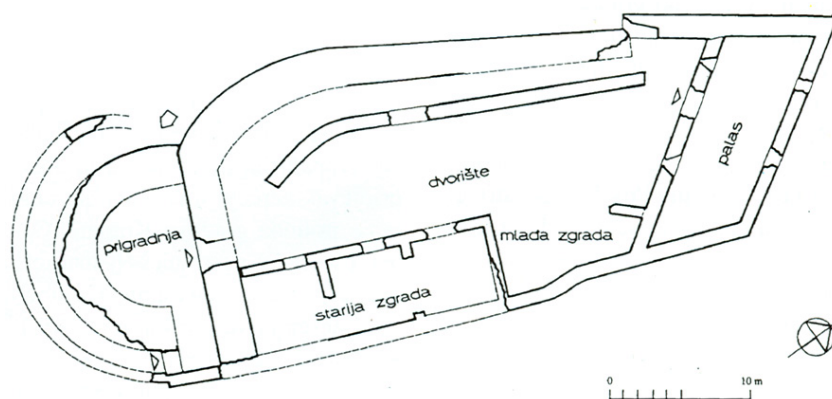


Prva snimljena fotografija Belecgrada Gjura Szaba 1911.

rima zabilježen slučaj otimanja posjeda Konjskih u Selnici. Samovoljno je ponašanje uvjetovalo da je bio prisiljen napustiti neke posjede ispod Belca. Stoga do kraja stoljeća nema nikakvih podataka o gospodarima belečkog zamka pa se može pretpostaviti da je bio oduzet Gisingovcima i u kraljevu posjedu.

Kada je krajem 14. st. Herman Celjski postao zagorski knez i "baroregni Hungariae", njegovi su sinovi Fridrih, Herman i Ludovik od kralja Žigmunda dobili cijelu zagorsku županiju sa zamkovima i posjedima Krapinom, Loborom, Oštrcom, Belcom, Trakošćanom, Lepoglavom, Kostelom, Cesargradom i Varaždinom. Sve te posjede Celjski drže do svog odumiranja 1456. Nakon toga kraće vrijeme posjedima gospodari udovica Ulrika Celjskog Katarina Branković, ali započinju i neviđene spletke, opsjedanja, paleži, razaranja, zarobljavanja i otkupi pojedinih

zamkova i posjeda. Kada je Ivan Vitovac 1457. postavljen za slavonskog bana, stekao je i posjede Celj-



Belečka utvrda na crtežu Drage Miletića

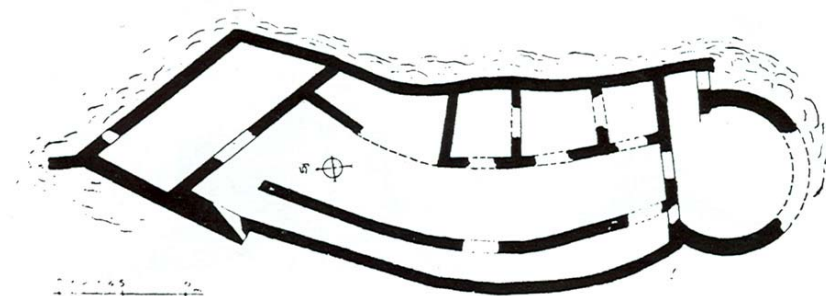
skih u Slavoniji. Posjede su izgubili njegovi sinovi koji su se u borbi za ugarsko prijestolje opredijelili za njemačkog cara pa su proglašeni izdajnicima i izopćeni.

Vitovčeve je posjede i utvrde uime

kralja Matije Korvina zauzeo Jakob Székely koji ih potom nakon natezanja vraća banu Ivanu (Ivanišu) Korvinu. Nakon Korvinove smrti 1504., Belec neko vrijeme drži Juraj Brandenburški (koji se oženio njegovom udovicom), a potom dolazi u posjed obitelji Gyulay. Belec 1567. preuzima Benko Turóczy, unuk Ivana Gyulaya i ban Hrvatske, Slavonije i Dalmacije. Nakon njegove smrti, i smrti sina Nikole, posjed drže njegova udovica Suzana Rattkay i kći Barbara. Kralj Ferdinand II. daruje Belec Žigmundu (Sigismundu) Kegleviću i Tomi Mikuliću Brokunovečkom. Keglević svoj dio prepušta Mikuliću i on je novom darovnicom 1635. uveden u posjed. No nakon

prosvjeda Turóczyjeve udovice pred čazmanskim je kaptolom odlučeno da Mikulićima posjed pripadne tek nakon Suzanine smrti.

Događaji vezani uz Mikuliće na zanimljiv način oslikavaju sredinu 17. st. u slobodnim dijelovima Hrvatske. I Mikulići su poput Keglevića u Zagorje došli bježeći pred Turcima koji su im zauzimali posjede. Toma Mikulić bio je ugledan pravnik i kraljev namjesnik u sudbenim poslovima te je tako stekao golemo bogatstvo. Zna se da je nakon smrti ostavio, za ono vrijeme, basnoslovnu svotu od sto tisuća forinti. Zagrebački kanonik Toma Kovačević sasvim sigurno pretpostavlja kad tvrdi da je imao toliko sre-



Tlocrt utvrde Belec na crtežu M. Pilara

brnog posuđa da ga je jedva mogao povući šesteropreg. Umro je 1649. zajedno sa sinom Ladislavom. Vlasnikom Belca, Martijanca, Brokunovca, Ladamira i Medvedgrada postao je njegov drugi sin Aleksandar, inače kapetan konjaništva u Ivaniću. Bio je poznat po razuzdanom životu i brojnim nedjelima, a navodno nije prezaio ni pred ubojstvima. No kad je ostao bez moćne očeve zaštite, i kad su se pritužbe za mnogobrojne zločine nastavile gomilati, Sabor je u Požunu 1855. odlučio da ga pozove pred banski sud.

Svjestan svojih nedjela Aleksandar je ojačao obrambene zidove belečkog zamka i opremio se hranom, vodom i streljivom. Posebno je zanimljivo da je popisao svu svoju pokretnu i nepokretnu imovinu, kako bi kraljevski fiskus točno znao što treba potraživati u slučaju zauzimanja. Kada se prisjetimo koliko je pljačke i otimačine nedugo potom bilo s dobrima i imanijima Zrinskih i Frankopana, može se uočiti koliko je taj Mikulić zapravo bio u pravu.

No sve mu to nije pomoglo jer su 1657. podban Gašpar Orehoci i podžupan Đuro Maletić s vojskom opkolili belečku utvrdu. Shvativši da se neće moći oduprijeti, prepustio je komandu drugima i skrovitim putem pobjegao iz zamka. Pokušao se skloniti u turskom dijelu Hrvatske, ali kako je bježao s mnogo zlatnika, to je bio dovoljan razlog turskim vojnicima u njegovoj pratnji da ga ubiju negdje u blizini Dubice. Ne treba ni spominjati da je Belec, iako zapečaćen, ipak bio opljačkan te da je o tome vođena dugotrajna i neuspješna istraga.

Aleksandar je svojedobno ubio nekog plemića Maligoza i potom se oženio njegovom udovicom s kojom je imao sina Aleksandra Ignacija Mikulića. To je budući poznati zagrebački biskup koji se neuspješno zalagao za spajanje zagrebačke i splitske biskupije. Za odgoj i njegovo školovanje



Pogled na Belecgrad s istočne strane

bio je odvojen dio prihoda sa zaplijenjenih Mikulićevih posjeda.

Sve ono što je poslije slijedilo nije značajno utjecalo na razvoj obrambenih struktura belečke utvrde. Juraj i Nikola Erdödy kupili su 1658. Belecgrad od kralja za 12.000 forinti. Potom je neko vrijeme njegova vlasnica Ana Barbara Auersperg, a od 1706. Adam Benedikt Rattkay. Za 9500 forinti kupuje ga 1720. Franjo Matačić, potom je u vlasništvu obitelji Jurenić i Najšić te na kraju Ru-

kavina. Pretpostavlja se da je zamak napušten za vladavine Rattkaya ili Matačića i da je sjedište posjeda preseljeno u obližnju Selnicu.

Iako je Laszowski prvi upozorio na prošlost belečke utvrde, ipak je izostao njegov bilo kakav opis njezine unutrašnjosti za koju se zna da ju je pohodio. Prvi je to učinio neizbježni Gjuro Szabo 1911. kada je iz Lobora preko Oštrca stigao do Belecgrada. Tad je s jugozapada napravio i prvu poznatu fotografiju koja se, bu-



Ostaci bastiona na južnoj strani utvrde

dući da je snimljena s visoka, doimlje kao da je snimljena iz ptičje perspektive. Odmah nakon Szabova posjeta M. Pilar izrađuje i prvi tlocrt utvrde, ali su prvi crteži nastali znatno prije. Prvi je olovkom nacrtala Fani Daubachy 1872., a 1888. s tri je strane crta Branko Šenoa – s istoka, sjevera i sjeverozapada.

Obrambeni su zidovi u vrijeme kada ih crta Šenoa sačuvani gotovo u cijeloj svojoj visini. Istočni zid, danas gotovo potpuno urušen, postoji u cijeloj svojoj duljini i u visini mnogo većoj nego što je to sada slučaj. Pri vrhu je rastvoren s nekoliko manjih ili većih otvora. Na sjevernom se zidu ne vide gotovo nikakva oštećenja, a valjkasta dogradnja s juga djeluje sačuvana u punoj visini. Na Szabovoj se fotografiji vidi da je urušen srednji dio valjkaste dogradnje, a ostali su zidovi jače nazubljeni.

Szabo i precizno opisuje cijelu utvrdu za koju kaže da ima dovoljno sačuvanih zidova da se po njima može detaljno iscertati tlocrt, a da se cijela građevina prilagodila obliku brijega i da je znatno dulja od svoje širine. Glavni je ulaz bio s južne strane, a glavni stambeni dio (palas) nalazi se na suprotnoj strmoj strani i imao je barem još dva kata. Spomenuo je i četiri prostorije za stanovanje na istočnoj strani za čiju je obranu podignut jaki zid na zapadnoj strani, pojačan s još jednim paralelnim zidom. Szabo spominje i gotičke kamene uz vrata i prozore kojima danas nema ni traga, a urušio se i dugački dio istočnoga obrambenog zida i veći dio palasa.

Od Szabova vremena pa sve do 1961., kada su prvi put Belec posjetili konzervatori, utvrda se i dalje urušavala. Nino Vranić snimio je tada nekoliko fotografija pogleda na građevinu i neke njezine detalje. U to se je vrijeme uz prvi ulaz visoko na istočnom zidu nalazio gotovo cijeli kamenerni prozorski okvir kojega danas više nema.

U posljednje je vrijeme Belca u nekoliko navrata (1984., 1992. i 1993.) temeljito istraživao Drago Miletić iz Hrvatskoga restauratorskog zavoda. Rezultate svojih istraživanja objavio je u *Prilozima* Instituta za arheologiju i iz tog smo rada uglavnom crpili podatke za ovaj napis. Miletić je izradio i svoj tlocrt utvrde, jer za tlocrt M. Pilara kaže da je u osnovnom obliku uglavnom točan, jedino mu smeta što su svi zidovi jednake debljine, a upravo to upućuje na ključne zaključke u analizi svakoga arhitektonskog sklopa pojedinog zamka. Ali isto tako ističe da je arh. Martin Pilar bio izuzetno vješt snimatelj, posebno stoga što je to radio bez ikakvih pomagala, a to je neobično teško jer se često radi o velikim visinskim razlikama. Osim toga sve je to morao završiti u jednom danu, u nekoliko sati koliko se mogao zadržavati u ruševinama. Zato mu neki crteži u Szabovoj knjizi (poput Kostela ili Okića) nisu ni dovršeni.

Zamak se pruža od sjevera prema jugu po hrptu brijega u duljini od 60 m, a najveća mu je širina 21 m. Ulazni polukružni bastion na jugu kasnije je pridodan jer je riječ o najosjetljivijem mjestu u obrani. Ta se polu-



Ostaci zapadnog zida

kružna prigradnja sastoji od dva koncentrična zida i vrlo je slabo očuvana, a njihova je debljina varirala od 1 m do 3 m. Obrambeni zid koji okružuje izduženu jezgru zamka trapezoidnog je tlocrtnog oblika i nejednolike debljine. Južni pročelni zid (unutar kojega su glavna vrata) debljine je 2,6 m, ali nije i najdeblji. Zapadni zid koji se zaobljuje prema spoju s južnim zidom debljine je 2,75 m, ali se iza isturenog istaka debljina smanjuje na 1,75 m. Vanjski zidovi palasa koji zauzimaju krajnji sjeverni dio u čitavoj širini, ujed-



Ostaci istočnoga obrambenog zida

no su i dijelovi obrambenog zida (širine 1,75 m na zapadu i 1,12 sa sjevera i istoka). Na preostalom dijelu obrambenog zida s istočne i najsigurnije strane debljina zidova jest 0,95 m.

Struktura zapadnog zida jedna je od najpravilnijih koje se mogu sresti među utverdama u Hrvatskom zagorju. Kamen je priklesan i slagan u pravilne redove različitih visina. Na sredini je zamjetno veliko urušenje zidnog platna (još i na Szabovoj fotografiji), a desno se vide četiri pravilne, vodoravne i paralelne užljebine. Szabo je pretpostavio da je to možda bio "drveni hodnik za obranu" (Wehr-gang), ali to je nemoguće potvrditi bez temeljitijih istraživanja.

Danas se u unutrašnjost utvrde ulazi preko visokog nasipa koji gotovo potpuno prekriva južni obrambeni zid s izvornim ulazom. Desno, s istočne strane, pružaju se ostaci pročelja dugačke zgrade prislonjene uz istočni obrambeni zid. S lijeve strane, gotovo kroz cijelo dvorište, pruža se zaobljeni zid dug 26,75 m i širok 0,95. Tako se oblikuje dugačak ljevkast koridor. Očito je taj zid iz kasnijeg poboljšanja obrambenih sposobnosti zamka.

S istočne se strane, gdje je konfiguracija najsigurnija, nije mogla očekivati nikakva opasnost. Stoga je tu racionalizirana gradnja obrambenog sustava, a unutar skućenog prostora bile su pomoćne stambene zgrade s gospodarskim prostorima nadomak palasa. Uočljivi su ostaci starije zgrade (duge 17,8 m i široke 5,2 m). Zaučuduje da su joj vanjski zidovi bili užji od pregradnih. Zgrada je osim prizemlja imala još dva kata. Ta se zgrada kasnije proširila prema sjeveru tako da se spojila s palasom. No od nje je sačuvano vrlo malo zidova i bez ikakvih građevinskih detalja.

Palas je uz obrambeni zid najbolje očuvani dio Belecgrada. Očito je da je nastao istodobno s gradnjom obrambenog zida koji je građen u produžetku. Gotovo je sigurno da je najprije građen obrambeni zid, a kad je njegova gradnja uznapredovala do neke zadovoljavajuće visine započeli su se graditi unutrašnji zidovi palasa. U nastavku se gradnja obrambenog zida i palasa odvijala usporedno, što bi moglo upućivati na nemirna vremena u vrijeme izgradnje.

Palas ima romboidni tlocrtni oblik, a najslabije je očuvan unutarnji zid

okrenut dvorištu. Po otvorima i sačuvanim tragovima žbuke može se ustanoviti da je visina prizemlja bila približno 3 m. Zidovi se na prvom katu stanjuju za desetak do dvadeset centimetara. Za razliku od prizemlja koje je bilo jedinstven prostor, prvi je kat bio podijeljen u dva jednaka dijela. Drugi kat je također imao jednu prostoriju, iako je možda bio pregrađen nekom laganom konstrukcijom koja nije ostavila traga na zidovima. I zidovi se drugog kata stanjuju prosječno za daljnjih dvadesetak centimetara, a raspored prozora ne odgovara onima na prvom katu. U nišama nema prozorskih klupa, a nisu sačuvani ni nadvoji ni kameni okviri. Prema razlici u strukturi zida i načinu gradnje (klesani kameni na sjeverozapadnom uglu) može se zaključiti da je drugi kat naknadno prigraden, vjerojatno u 17. st. kad ga je posjedovao Mikulić.

Unutar zamka morala je postojati i vodosprema, budući da je o postojanju bunara zbog položaja na hrptu brda zaista teško govoriti. Može se pretpostaviti, ali za to bi bila potrebna arheološka istraživanja, da je vodosprema bila u sjeveroistočnom uglu dvorišta. Nije moguće ustanoviti gdje je bio zaseban sakralni prostor jer je zamkove bez njih teško moguće zamisliti. Vjerojatnije je da je neki prostor za molitvu bio u istočnoj zgradi nego u palasu.

Belec po svojoj unutarnjoj organizaciji pripada skupini jednostavnih manjih visinskih zamkova. Čvrst je i za slične visinske građevine ima razmjerno pravilan volumen. Kao ni ostali zamkovi u Hrvatskom zagorju nema obrambenu kulu, inače simbola cijelog srednjovjekovlja. Tamo gdje postoji njezin volumen dominira cijelim arhitektonskim sklopom zamka koji je središte političkoga, društvenoga, kulturnog i gospodarskog života tog razdoblja.

Belec nepostojanje kule nadomješta naglašeno pojačanim obrambenim zidom i brižnim odabirom ulaza. Pa-



Pogled na ostatke palasa

las je uostalom i smješten na dijelu gdje se obično kula nalazi i on u ovoj utvrdi i ima ulogu posljednjeg utočišta. Inače je cijelo zdanje siromašno jasnim stilski određenim arhitektonskim detaljima koji bi mogli odrediti vrijeme nastanka grada i njegovu slojevitost. U cijeloj je građevini sačuvan samo jedan klesani krajnje jednostavan okvir okna uskog i ljevkastog otvora i manji dijelovi klesanog okvira sa složenim bridom većeg prozora. No sve to nema jasnih obilježja koji bi upućivali na vrijeme nastanka. Ni na površini nema vidljivih ostataka ili ulomaka plastike koji bi nešto mogli reći o opremljenosti i reprezentativnosti prostora.

Miletić na kraju ističe jednu zanimljivu ideju. Belec je središnja i treća u nizu utvrda smještenih na južnoj strani najduže i najviše planine u sjevernoj Hrvatskoj. Sustavnim istraživanjem i prikazivanjem Lobora, Oštrca, Belca, Milengrada i Grebengrada moglo bi se na kraju doći do nečega što bi se moglo nazvati – sjeverozapadnom transverzalom hrvatskih burgova. Tako bi danas skromni ostaci nekad snažnih zidova između kojih je tekao buran i bogat politički, društveni i kulturni život mogli korisno polsužiti. Oni su oblikovali



Obnovljeni dvorac Belec u obližnjoj Selnici

najbogatije i ponekad raskošne prostore i jedini su ostaci stambenog graditeljstva srednjeg vijeka. Tako uređeni služili bi za edukaciju budućih naraštaja, privlačili izletnike i bili prava turistička atrakcija, posebno što su uglavnom vrlo lako uočljivi. No i sam autor zaključuje kako je u postojećim uvjetima rada na zaštiti spomenika kulture, s obzirom na način financiranja i mjerila koja se primjenjuju, teško očekivati opsežniju obnovu nekog našeg zamka, makar i relativno očuvanog kao što je to slu-

čaj s Belcom. Bilo bi nužno istraživanje i zaštitu srednjovjekovnih utvrda izdvojiti iz sadašnjeg sustava financiranja spomeničke baštine i financirati ih izravno kao kapitalne kulturne projekte. Bez toga će se oni i dalje "topiti" i sve više će se gubiti tragovi na površini zemlje, a time će nestajati i zanimanje za njihovim istraživanjem i zaštitom. Vrijeme koje je proteklo od tiskanja ovog lijepog i dokumentiranog članka nije autora u njegovim sumornim slutnjama nimalo razuvjerilo.



Detalj ostataka jednog otvora na utvrđi

Obitelj Rukavina bila je posljednji vlasnik belečkog posjeda, a do njega je došla ženidbom. Rukavine potječu iz Like, a kralj Franjo II. dodijelio je 1800. Duji Rukavini austrijsko plemstvo s predikatom Vidovgradski. Njegov sin pukovnik Juraj dobio je 1824. ugarsko plemstvo, a poslije kao general topništva i austrijski i ugarski barunat. Kao general 1848. imao je značajnu ulogu uz bana Josipa Jelačića, a na Heldenbergu, brdu junaka šezdesetak kilometara od Beča, njegova se bista nalazi uz bistu Nikole Zrinskog, Tome Erdödyja, Johana Josepha Radetzkgoga i drugih velika hrvatske i austrougarske povijesti. Upravo je Juraj Rukovina oko 1800. izgradio današnji dvorac Belec u Selnici nedaleko naselja Belec.

Naslijedio ga je sin Alfred, inače podžupan varaždinske županije, koji je ženidbom došao u posjed Trnovca nedaleko Krapinskih Toplica. Posjedima je potom upravljao najstariji sin Juraj, koji je umro 1915. Njegov sin Amon (1877.-1948.) bio je posljednji vlasnik dvorca Belec u Selnici. Trebao ga je naslijediti Alfred (1907.-1967.), ali ga je u tome spriječio Drugi svjetski rat. Njegovi sinovi Hubert i Georg te kći Margarita danas žive u inozemstvu.

Dvorac i vlastelinstvo su nakon rata nacionalizirani i pripali su općini Zlatar Bistrica. U dvorcu je do 1970. bila područna osnovna škola sa stanovima učitelja. Potom je dvorac propadao jer je bio bez namjene. Devastirano je zdanje 1989. kupila Štefanija Rukavina iz Zagreba s namjerom da ga obnovi, adaptira i dogradi u hotel visoke kategorije. To je inače jednokatni i dvokrilni dvorac u obliku slova L. Od svog nastanka nije značajnije mijenjan, ali mu je u više navrata značajnije preoblikovano pročelje. Uz dvorac se nalazi lijepo uređen park s jezerom.

Ovaj kraj Hrvatskog zagorja obiluje živopisnim vedutama i pejzažnim slikama koje su drugdje gotovo iščez-



Glavni oltar u župnoj crkvi

le. Osim ostataka dojmive utvrde i dvorca s perivojem i ribnjakom, naselje Belec je nadaleko znano po svojim crkvama. Najstarija je crkva Sv. Jurja u Juranščini na malom uzvišenju podno stoljetnih lipa. U pisanim se izvorima prvi put spominje 1334., ali je moguće da je to upravo središte trgovišta koje se spominje još 1258. Današnji je izgled crkvice spoj različitih stilskih razdoblja, a to je lon-

gitudinalna građevina s tri različita volumena. Najstariji je romanički toranj na zapadnom dijelu zidan klesanim kamenom. Nigdje drugdje u Hrvatskom zagorju ne mogu se sresti romanički zidovi na koje su u gotičkom razdoblju dograđeni zidovi lađe i svetišta. Tako je stvorena najslojevitija i najslikovitija srednjovjekovna sakralna građevina na ovom prostoru, koja ima i drveni oltar i baroknu sakristiju.

No još je mnogo poznatija sadašnja župna crkva Sv. Marije Snježne koja se prvi put spominje 1676. kao kapela u Kostanjevcu. Podigla ju je Elizabeta Keglević. Nepravilno svetište i proporcije lađe svjedoče o prvotnoj građevini s gotičkim temeljima. Građevina je 1739. barokizirana kada su prigradene kapela i sakristija. Uz zapadno je pročelje podignut visoki zvonik. Uokolo crkve nalazi se cinktura s lukovima i arkadama. Vrhunac je crkve unutrašnjost gdje zidne slike i pozlaćeni inventar tvore bogati barokni ambijent. Vrijedne je slike oko 1740. izradio poznati pavlinski slikar Ivan Ranger.

Župnu je crkvu u Belec u gotovo cijelo stoljeće podizalo hrvatsko plem-



Pogled na župnu crkvu Sv. Marije Snježne

## Utvrde

---

stvo koje je tako izgradilo sebi spomenik prije vlastita nestanka. Raskošnu i umjetnički dragocjenu crkvenu opremu dali su izraditi plemići Bedeković, Čikulin, Kunek, Patačić, Puc i Vojković. Među zlatarskim predmetima ističe se pokaznica iz 1755., dar Nikole Bedekovića i Nikole Terihaja. Valja reći da se posljednjih godina crkva stalno restaurira u uređuje

jer pripada najljepšim sakralnim spomenicima graditeljske baštine u sjevernoj Hrvatskoj.

Nedavno smo obišli sve znamenitosti belečkog kraja. Uspjeli smo posjetiti čak i župnu crkvu koja je obično zatvorena zbog straha od lopova. Bili smo dakako i u dojmljivoj utvrdi odakle je najljepši pogled na cijeli zlatarski kraj i na Medvednicu. Zasad

su planinari njezini stalni posjetitelji, a čini se da su oni uz lovce i jedini posjetitelji svih zankova na Ivanščici. Posjetili smo i dvorac u Selnici koji je uočljivo obnovljen, iako mu još valja urediti i interijer i pročelje. Vjerojatno dinamiku radova određuje raspoložive financije.

Branko Nadilo